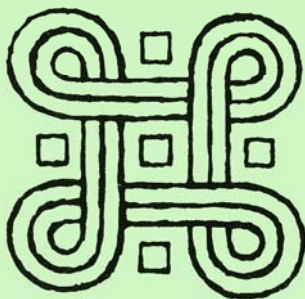

Pekka Ervast

Kalevalaa
tutkimaan

Kristosofinen Kirjallisuusseura r.y.

Tampere

Pekka Ervast

Kalevalaa tutkimaan

Eripainos Tietäjästä 1912

Kristosofinen Kirjallisuusseura r.y.

Tampere

SISÄLLYS

	sivu
Kalevalaa tutkimaan	3
Kalevalan luomiskertomus	9
Kalevalan Aino-taru	15
Kalevalan avaimet	26

KALEVALAA TUTKIMAAN.

Kun keisari Aleksanteri I lausui nuo merkilliset sanat: „Me tahdomme korottaa Suomen kansan kansakuntien joukkoon” — lieneekö hän silloin aavistanut, kuinka tosia hänen sanansa olivat? Hän todella lausui ennustuksen, sillä viime vuosisata näki sen tapahtuvan, että Suomen kansa nousi kansakuntien joukkoon.

Tämä tapahtuma oli, sen tiedämme, suureksi osaksi Kalevalan ansiota. Kun Kalevala ilmestyi, silloin alkoi Suomen kansa herätä, se alkoi tuntea, että sillä on menneisyys, historia, ja että se on jotakin osannut luoda. Ympäri sivistyneen maailman levisi Suomen kansasta maine ja kaikkialla alettiin huomata, että

tuolla kaukana Pohjolassa asuu pieni kansa, joka on luonut sellaisen eepoksen, jonkalaisia on harvoja maailmassa.

Me tiedämme, minkälaisen ihastuksen Kalevala, kun se ensin tuli tunnetuksi, herätti sekä ulkomailla että meillä. Siitä astui ikäänkuin elävänä esiin kuva Suomen kansan muinaisuudesta, sen pyrkimyksistä, riennoista ja elämistavoista, ja myös selvä kuva sen kansan uskonnosta, ylevistä ihanteista, sankareista. Kalevalaa alettiin pitää lähteenä Suomen kansan muinaisuuden tutkimiselle. Eikä siinä kyllin, vaan moni ajatteli: tämä Kalevala, joka näyttää, mitä Suomen kansan hengessä piilee, se todistaa meille samalla, minkälainen voi olla Suomen kansan tulevaisuus. Näin moni ajatteli ensimmäisen innostuksen hetkinä.

Tiedämme sitten, kuinka tämän ensimmäisen heräymyksen jälkeen tuli toinen herätys kansallemme, suomalaisuuden nousu, Snellmanin ja muiden aikaansaama. Tämä kaikki korotti Suomen kansakuntien joukkoon.

Innostus aina laimenee. Niin on myös myöhemmin innostus Kalevalaan jonkun verran laimennut. Sitä kyllä luetaan kouluissa, sitä pidetään kansallisena kirjana, mutta tieteellisellä taholla on ruvettu epäilemään sen historiallista pätevyyttä. On huomattu, että Kalevala ihan sellaisenaan kuin Lönnrot sen antoi, ei ole lähtenyt kansan suusta, vaan että siinä myös on kerääjän ja kokoonpanijan käsialaa.

Tieteellinen tutkimus on sitten koettanut ottaa selvää, millä tavalla Kalevala oikein on syntynyt, minkälaiset ovat sen alkupe-
räiset lähteet ja mitä Lönnrot on näihin liittänyt. Nykyään en luule, että monikaan antaa niin suurta historiallista arvoa Kalevalalle kuin ennen. Tahdotaan väittää, ettemme Kalevalasta voi saada aivan selvää ja pätevää kuvaa Suomen kansan muinaisesta uskonnosta. Näin on jouduttu innostuksen kukkuloilta alas laaksoon. Nyt otetaan vakavasti tutkittavaksi, onko Kalevalassa ensinkään mitään syvempää merkitystä takana vai sisältääkö se vain katkelmia Suomen kansan muinaisesta elämästä, sen taikauskosta, sen uonnonpalveluksesta. Vielä eivät tiedemiehemme ole lopullisesti ratkaisseet, mitä arvoa on myönnettävä Kalevan sisällykselle. He ovat tutkineet kieltä ja kaikenmoisia yksityisseikkoja, mutta he eivät ole vielä uskaltaneet ryhtyä runoelman henkeen. Ja jos ovat-

kin sitä kosketelleet, ovat heidän selityksensä aina käyneet hieman materialistiseen, aineelliseen suuntaan. Sehän on nykyaikana ylimalkainen tendenssi.

Mutta meidän aikanamme on myös olemassa kolmas käsitys Kalevalasta. Teosofinen liike on alusta saakka julistanut määrättyä käsitystään Kalevalasta. Se on asettanut Kalevalan maailman muiden pyhien kirjojen joukkoon. Kun Mad. Blavatsky, joka oli teosofian ensimmäinen julistaja, kirjotti suurteoksensa Salaisen Opin, niin hän ensimmäisen osan alkuun pani otteen Veeda-kirjoista, mutta toisen osan alkuun pani otteen Kalevalasta. Hän puhuu Salaisessa Opissaan Kalevalasta ja lukee sen maailman pyhien kirjojen joukkoon. Ja teosofit noudattaen hänen esimerkkiään ovat ylipäänsä olleet taipuvaisia pitämään Kalevalaa merkillisenä „pyhänä” kirjana.

Mutta mitä merkitsee, että Kalevala on pyhä kirja? Se merkitsee ensinnäkin, että siitä kuvastuu Suomen kansan muinainen elämäkatsomus, sen henki. Mutta samalla se merkitsee, että se on pyhänä kirjana asetettava maailman muiden pyhien kirjojen rinnalle ja että se esittää samoja totuuksia kuin nekin esittävät samaa ikivanhaa viisautta.

On aivankuin kaitsemuksen johtoa, että Kalevala syntyi ennenkuin teosofinen liike esiintyi, sillä teosofisen liikkeen yhtenä tarkoituksena on korottaa oikeaan asemaansa kaikki muinaiset pyhät kirjat. Sen tehtävä on osoittaa, että ihmiskunnassa on ollut alkuperäinen viisaus ja että se viisaus vieläkin elää ja että ihminen voi pyrkiä siihen viisauteen ja saavuttaa sitä. Teosofia osoittaa, että on olemassa totuuden tieto ja sen tiedon vartijat ja että ihminen on kutsuttu kulkemaan tiellä sitä kohti, kunnes hän tulee totuuden tietäjäksi, viisaaksi ihmiseksi.

Sentähden teosofia näyttää, kuinka kaikissa uskonnoissa on opetettu samaa ja kuinka kaikissa maailman pyhissä kirjoissa ilmenee sama alkuperäinen maailmankatsomus. Myöskin Kalevalan suhteen tahtoo teosofinen liike näyttää, että siinä kuvastuu sama ikivanha viisaus.

Mutta jos sanotaan, että Kalevala on pyhä ja merkillinen kirja, merkitseekö se, että jokainen sana, jokainen säe siinä on pyhä? Niin on tahdottu väittää muista pyhistä kirjoista. Niinpä

katolinen kirkko vielä tänä päivänä väittää, että raamatussa on jokaikinen sana Jumalan hengen inspiroima ja täydellistä totuutta, mutta me tiedämme tieteellisen tutkimuksen nojalla, ettei niin ole laita. Me emme suinkaan voi Kalevalaa — yhtä vähän kuin mitään muuta kirjaa — pitää tuollaisena pyhänä taikateoksena vaan me ainoastaan uskomme, että siinä on kätkeytyneenä viisautta ja että se, jolla on silmät nähdä, voi siitä viisautta etsiä esille. Me huomaamme, että henki sen takana on pyhä ja viisas ja että muutokin joskus on hengen mukainen. Mutta samalla myönnämme, että muodossa saattaa olla paljon lisäyksiä, muutoksia, väärennyksiä. Joskus on Kalevalassa sellaisia sanoja, nimiä, säkeitä, jotka nähtävästi ovat iänikuista perintöä ja joiden on täytynyt pysyä muuttumattomina kaukaisilta ajoilta, mutta näiden lisäksi voimme pitkin matkaa huomata muita lisäyksiä, jotka kuuluvat runojen ulkoasuun mutta eivät sisällä mitään syvempää merkitystä. Jos Kalevalaa rupeisimme mystillisesti selittämään sana sanalta ja säe säkeeltä, silloin joutuisimme labyrinttiin, pääsemättömiin sokkeloihin. Sillä tavalla me emme ole oikeutettuja selittämään mitään n. k. pyhää kirjaa. Se olisi taikauskoa. Silloinhan heti voidaan meille nauraa, jos tiedetään, että juuri sen kohdan on lisännyt se ja se kokoonpanija. Niinhän raamatusta voidaan sanoa: „jos rakennatte tuon lauseen päälle opin Jumalan kolminaisuudesta, niin senhän lauseen lisäsi joku munkki keskiajalla.”

Kalevalasta siis emme saa ruveta selittämään yksityisiä sanoja ja säkeitä vaan meidän täytyy nähdä, mitä siinä on takana. Sillä tavalla täytyy lukea pyhiä kirjoja, että mietiskelee niitä, lukee niistä jonkun kappaleen ja pitää sitä sielunsa silmien edessä, kunnes sen merkitys valkenee. Jos sitten tiedämme jotakin maailman laeista ja elämän salaisuuksista, niin ilostumme ja ihastumme, kun taas näemme tuossa pyhässä kirjassa asiat esitettyinä aivan samalla tavalla. Ne, jotka kirjan eli runot ensin ovat laatineet, ovat jotakin tienneet, vaikka heidän sanansa sitten ovat kulkeneet polvesta polveen enemmän tai vähemmän käsittämättömänä.

Tällä tavalla Kalevala teosofiselta kannalta on pyhä.

Me elämme nykyään merkillisessä ajassa. Olemme monta kertaa puheissa ja kirjoituksissa viitanneet siihen, että korkeiden henkimaailmojen tieto ja luottamus on nykyään, että suuria mul-

listuksia on tapahtuva maailmassa, ei ainoastaan ulkonaisesti vaan sisäisesti. On tuleva uusi aika, on tuleva uusi uskonto. Ehkä ei kestä monta vuosikymmentä, ennenkuin uusi opettaja tulee ja ennenkuin uusi uskonto pannaan alulle. Se uusi uskonto on oleva maailmanuskonto, se on voittava koko maailman, mutta se ei voita sillä tavalla, että se tunkisi tieltään kaikki muut uskonnot ja maailmankatsomukset vaan siten, että se nostaa kaikki muut uskot ylös sille tasolle, jossa ne ovat yhtä. Se uusi uskonto on näyttävä, kuinka kaikkina aikoina on ollut ihmiskunnassa totuuden aavistusta ja totuuden tietoa. Se on näyttävä, kuinka vanhat uskonnot ovat selittäneet elämän samalla tavalla. Se on siten tekevä jokaisen kansan itsenäiseksi. Jokainen kansa on huomaava, että se on totisesti sisimmässä itsessään niin uskonut kuin totuus on. Ja jokainen yksilö, jokainen ihminen on tekevä saman huomion. Nytkin jokainen totuudenetsijä, kun hän on löytänyt totuuden, ajattelee ja tuntee koko sielussaan: „mutta tätähän minä olen vaistomaisesti koko ajan uskonut ja tämän tiennyt. Nyt se vain tuli minulle selväksi”. Sellainen on totuus. Se on sukua ihmishengelle eli paremmin sanoen ihmishenki on sukua totuudelle, sillä ihmishenki on totuudesta lähtenyt ja ihminen kaipaa totuutta ja kun hän vihdoin sen löytää, niin hän riemastuu ja tuntee: tähän on minua itseäni.

Samalla tavalla uusi opettaja, kun hän tulee maailmaan, on herättävä ihmisiä. Me olemme älyllisesti kehittyneet sellaiseen kohtaan, että ymmärryksemme ja järkemme voi ottaa vastaan tuon tiedon ja tunteen, että aina on ollut totuutta ja aina on voinut totuutta etsiä. Ihmisen järki ei olisi voinut tätä kestää joitakuuta aikoja sitten. Silloin täällä Euroopassa ihmisten täytyi saada uskoa, että he olivat erityisesti Jumalan armottamia olentoja ja että Jumala oli erityisesti pitänyt huolta heistä, kristityistä, mutta että pakanat olivat julmia olentoja, joita täytyi auttaa. Nyt olemme tulleet kehityksessä sellaiseen tilaan, että tuollainen käsitys on taikauskoa. Kaikki ajattelevat, kaikki totuutta etsivät ihmiset voivat jo riemastua siitä ajatuksesta, että Jumalan totuus on aina ollut ja että ihmishenki on aina sitä kaivannut, aina etsinyt ja aina voinut löytää. Siksi ei ole eri uskontojen, eri tietäjien, eri viisasten välillä mitään

eroa, ei taistelua eikä ristiriitaa vaan kaikki viisaat ojentavat toisillensa veljeskättä, koska he kaikki ovat löytäneet saman totuuden.

Tämän voimme ymmärtää ja tätä tulee uusi uskonto opettamaan. Se tapahtuu sillä tavalla, että jokainen ihminen ja jokainen kansa herätetään itsenäiseksi. Ei ole Suomen kansakaan jätetty syrjään. Kalevala sai ilmestyä, Suomen kansa sai herätä kansallistuntoon. Nyt sen pitää herätä ihmistuntoon, nyt sen täytyy seisoa muiden kansain veljenä, totuuden Jumalan edessä ja sen täytyy omalla tavallaan, omalla kansallisella tavallaan heijastaa jumalallista totuutta, tuoda ilmi jumalallista viisautta. Tähän tietoon on Suomen kansa nyt herätettävä.

Tutkikaamme nyt, millä tavalla Kalevalassa viisautta on esitetty.

KALEVALAN LUOMISKERTOMUS.

Tahdomme nyt ryhtyä vähän tarkastamaan Kalevalaa ja silloin ensiksi sen luomiskertomusta. Niinkuin ylipäänsä kaikki pyhät kirjat, alkaa Kalevalakin luomisella. Tämä luomiskertomus on kuitenkin hieman erilainen Lönnrotin aikaisemmin laatimassa Kalevala-painoksessa ja uudemmassa.

Nykyisessä Kalevala-laitoksessa kerrotaan, kuten muistamme, kuinka Ilmatar, elettyään „ilman pitkillä pihoilla”, ikävystyy aikoihinsa ja laskeutuu alas mereen. Täällä hän tulee raskaaksi ja vaikeissa synnytystuskissaan rukoilee Ukko Ylijumalalta apua. Silloin tulee sotka lentäen etsien pesän sijaa, Ilmatar nostaa polveansa vedestä ja siihen sotka munii kuusi kultaista munaa, rautamunan seitsemännen. Mutta kun Ilmatar liikuttaa polveansa, vierivät munat rikki ja niistä syntyy maailma. Sitten Väinämöinen Ilmattaren kohdussa ikävöi ulos ja synnyttää itsensä siten että hän itse aukaisee itsellensä tien ja omin voiminsa. tulee ulos emonsa kohdusta.

Näin kertoo uusi Kalevala. Vanhassa Kalevalassa taas ei puhuta ensinkään Ilmattaresta, kerrotaan vain, kuinka Väinämöinen tulee ulos emonsa kohdusta ja sitten uipi ympäri. Väinämöinen sitten näkee kotkan etsivän pesimäsijaa ja nostaa merestä polveansa, johon kotka munii munansa ja munista muodostuu maailma.

Tässä on kaksi luomiskertomusta ja me kysymme luonnollisesti, mikä niistä on oikea. Huomaamme, että Lönnrot myöhempää Kalevalaa laatiessaan arveli, että Väinämöinen ei ole jumala vaan sankari, inhimillinen olento. Kuitenkin selvästi tuo vanha luomiskertomuksen muoto, missä Väinämöinen esiintyy jumalallisena olentona, kuuluu vanhimpaan traditsiooniin.

Me näemme saman suhteen uskonnoissa. Meidän ei tarvitse mennä kauemmaksi kuin kristinuskoon. Samaten kuin Väinämöinen syntyi neitsyt Ilmattaresta, samaten Kristus kertomuksen mukaan syntyi neitsyt Maariasta ja samalla tavalla Buddha syntyi ja muut maailman „vapahtajat”. Ja samaten myös Kristusta ei ei ole pidetty ainoastaan sankarina, suurena ihmisenä vaan jumalana. „Kristus”-nimellä on kuvattu myös Jumalan Poikaa eli Logosta,

kuten sanotaan Johanneksen evankeliumissa. Eikä Logos ole silloin erityinen henkilö vaan se ilmennyt jumala, joka loi maailman.

Kun siis vanhassa Kalevalassa Väinämöinen luo maailman ja uudessa Ilmatar (jolloin Väinämöinen vasta syntyy myöhemmin), niin ei tarvitse otaksua, että tässä olisi kaksi ristiriitaista kertomusta vaan saman kertomuksen kaksi kehitysmuotoa. Itse asiassa Ilmatar ja Väinämöinen on yhtä. Onpa voinut syntyä sekaannusta nimienkin yhdenmukaisuuden vuoksi: *Väinämöinen* — *Veenemonen*. Myöhempää kertomusta, jossa Väinämöinen syntyy vasta maailman luomisen jälkeen, pidän salatieteellisesti katsoen parempana.

Väinämöinen on itse asiassa Logos. Ja mitä on Logos? Kun meidän aikanamme tavallinen materialistinen tiedemies koettaa selittää maailman syntyä, niin hän ottaa rasvapallon, pyörittää sitä vedessä ja näyttää, kuinka siitä erkanee pieniä palloja. Noin koneellisesti syntyy maailma hänen käsityksensä mukaan. Alkuaineusva alkaa pyöriä, siitä erkanee osia ja näin syntyy aurinkokunta planettoineen, maailmoineen. Ja ehkä meidänkin mielestämme tämä tuntuu erinomaisen viisaalta verrattuna muinaisaikaisiin kertomuksiin.

Mutta yhden asian me vain unohdamme. Sitä asiaa ei osaa ratkaista professori, kun hän siinä seisoo selittämässä maailman syntyä. Kuka pani pyörimään nuo alkuaikaiset elementit? Siihen ei voi tiede mitään vastata, sitä ei voi ensinkään ratkaista, jollei uskota henkeen ja elämään. Ja siksipä vanhat viisaat — tämän näemme pyhistä kirjoista — ovat kansottaneet maailman jumalallisilla, elävillä olennoilla, tajunnoilla, jotka noita maailmoita „pyörittävät”. Mielestäni he ovat sittenkin olleet viisaampia ja nähneet kauemmaksi kuin nykyaikaiset materialistiset tiedemiehet.

Jos me itse koetamme katsella, tunkeutua maailman salaisuuteen ja nähdä, kuinka on elämän pohjattomissa syvyyksissä, niin me todella kohtaamme niitä jumalallisia olentoja, jotka maailmoita luovat. Niitä on meidän maapallomme ja meidän aurinkokuntamme takana Logos, se olento, jonka kehityshistoria on kätkeyty aikakausien yöhön. Mutta sekin on olento, joka Vuorostaan voi rukoilla „Ukko Ylijumalaa”, sitä Salaisuutta, joka on kaiken takana ja jota ei kukaan tunne.

Kalevalan luomiskertomuksessa Väinämöinen edustaa tätä

Logosta, Väinämöinen ja Ilmatar. Ilmatar on vain ikäänkuin toinen puoli Väinämöisestä eli Logoksesta, yksi Logoksen olemuspuoli. Jos me koetamme ajatella ja käsittää elävää olentoa, tajuntaa, niin me aina havaitsemme, että se tajunta on kolmiyhteinen, että siinä on kolme puolta, tahto, tunto ja järki, tai millä nimellä niitä tahdommekaan nimittää. Tämä on se jumalallinen kolminaisuus, josta puhutaan kaikissa jumaluusopeissa, kaikissa uskonnoissa, niinpä esim. kristillisessä dogmatiikassa Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimellä. Tahto on Isä, rakkaus on Poika ja Pyhä Henki on järki.

Se, mikä minun nähdäkseni Kalevalan luomiskertomuksessa selvästi näyttää, että on kysymys Logoksesta, on tuo mahtava lause

Yksin meillä yöt tulevat
Yksin päivät valkenevat
Yksin syntyi Väinämöinen
Ilmestyi ikirunoja.

Hän syntyi *yksin*. Aivan niinkuin kristinuskossa Kristus oli Jumalan yksisyntyinen, „ainokainen” poika, kreikankielellä *monogenees*, niin oli Väinämöinenkin yksin Ukosta, Ylijumalasta syntynyt. Sitten maailmassa hän syntyi yksin äidistä, neitsyeestä. Meidän täytyy näet ymmärtää, että Logos, jumalallinen olento, maailmaa luodessaan luo kuvan itsestään, joka on hän itse. Hän astuu ikäänkuin ulos itsestään, katsoo itseään ja aina kuitenkin kieltää luomansa todellisuuden, sanoen: „tämä kuva ei ole minä.” Kaikkein syvin mysterio, mikä on sanottu Logoksesta, syvin järki-ajatus on lausuttu vanhassa Intiassa, kun Logos eli Brahmaa aina sanoo: „tämä ei ole minä.” Hän luo itsestään kuvan, katsoo itseään, ilmentää itseään, mutta aina taas hävittää tämän kuvan ja luo korkeamman.

Tämä on syvä hengen mysterio. Mutta sellainen on maailma. Se on Jumalan taideluoma. Logos on taiteilija, työntekijä, joka tahtoo luoda taideteoksen, missä hän itse ilmenee. Se taideteos vierii esiin hänestä itsestään, se on häntä itseään, hän tahtoo siinä itse tulla eläväksi.

Sentähden heti alkusanoissa lausutaan: „yksin syntyi Väinämöinen”, vaikka Väinämöinen ilmenneenä jumalana, Logoksena, syntyi vasta myöhemmin. Se oli ensimmäinen näky. Logos lausuu

itseksensä: „minä tahdon tuollaisena esiintyä”, ja sitten hän astuu alas meren ulapalle, astuu aineeseen. Aine on Ukko Ylijumalan salaisuuksia. Aine on aina olemassa, se on ikuinen. Aine ei ole sitä, mitä me käsitämme aineeksi. Aine on *voimaa*, eli niinkuin sanotaan hindulaisessa uskonnossa, *maajaa*, s. o. taikavoimaa. Aine on taikavoimaa, jonka avulla henki voi itseään ilmentää.

Kun sitten luomiskertomus Kalevalassa jatkuu, kertoo se, kuinka Ilmatar astuu alas aineeseen. Ensin syntyi tahto ilmeneemiseen, sitten heti alkaa syntyä rakkaus, tunne: se on Logoksen naisellinen puoli. Nyt tunne alkaa vaikuttaa, rakkaus, viisautta astuu alas aineeseen ja koettaa sitä muovailta, mutta ei vielä osaa. Se on suurta tuskaa ja työtä. Kuinka todellisesti Kalevalassa kuvataan, että Ilmatar kärsii tuskaa, niin suurta, että hän rukoilee Ukko Ylijumalaa: „etkö sinä voi pelastaa minua näistä synnytyksistä, etkö voi antaa Väinämöisen syntyä?” Hän on Logos, siis jumalallinen olento, joka kääntyy korkeamman, suuremman, jumalallisemman voiman puoleen. Ja silloin kun hän kauan tässä aineen valtameressä on tuskissaan elänyt ja vaikuttanut, niin tulee sotka ja laskee munansa hänen polvelleen. Mitä on tämä sotka eli niinkuin myös sanotaan, kokko? Mieleemme heti muistuu, kuinka uskonnollisessa vertauskuvastossa lintua käytetään merkitsemään sitä, jota myös sanotaan Pyhäksi Hengeksi. Se on Logoksen kolmas olemuspuoli, järki, ajatus. Ilmatar kuvaa sitä tunnelmaa, rakkautta, sitä halua ja tuskaa, joka ensin aineessa vaikuttaa, mutta vasta silloin kun järki tulee avuksi, kun ajatus alkaa toimia Logoksessa, suuressa jumalallisessa, elävässä olennossa, vasta silloin syntyvät munat, aineelliset atomit, joita on seitsemän. Kuusi on kultaista, loistavaa, mutta seitsemäs on rautainen, tämä pimeä, fyysillinen maailma. Joka tasoa varten luodaan yksi perusatomi. Logos juuri järjestää atomit maailmankaikkeudessa.

Kun nykyään Salatieteellinen selvänäkijä tutkii näitä asioita, huomaa hän, että Pyhä Henki, joka liikkuu vetten päällä, se tuosta suuren Ukko Ylijumalan alkuaineesta muodostaa ja järjestää atomit omaa maailmaansa varten. Sitten ne atomit ikäänkuin putoavat pois hänen polveltaan ja niistä muodostuu maailma. Kun rakkaus eli viisautta liikkuu, silloin taas atomit yhdistyvät ja näin muodostuu maailma. Tämä on kuvannollisesti, runollisesti esitetty.

Kun sitten on maailma luotu, kun kaikille tasoille on luotu pallot, maailmat, kiertotähdet, niin Väinämöinen pyrkii ulos äitinsä kohdusta. Logos tahtoo lopullisesti nähdä itsensä, tahtoo itse ilmetä tässä maailmassa, ei ainoastaan näkemällä itsensä muodossa vaan siten että hän herättää itsensä näissä muodoissa. Me voisimme vertauksella selittää, että hän on ikäänkuin luonut taulun ja tahtoo nyt tehdä olennot siinä eläviksi. Jumala tahtoo itse syntyä siinä maailmassa, minkä hän on luonut. Hän tahtoo herätä tajuntaan, itsetietoisuuteen, ja hän itse omalla voimallaan myös silloin syntyy. Tämä on ihmiskunnan alku. Herää olennot, jotka voivat ruveta ajattelemaan ja tahtomaan niinkuin Jumala ajattelee ja tahtoo. Silloin Väinämöinen ilmenee ja syntyy maailmaan.

Näin mielestäni aivan selvästi Kalevala kuvaa maailman luomista sisäiseltä kannalta. Se esittää aivan samat asiat kuin muutkin pyhät kirjat. Sama maailmankatsomus, sama käsitys kaiken alkuperästä kuin muualla tavataan, esiintyy Kalevalassakin. Kaiken takana on järki, tajunta. Ei ole maailma luonnonvoimain sokeata leikkiä vaan se on tajuntaa, järkeä, se on tahtoa ja rakkautta, ja se on tuskaa ja työtä. Viisaan ihmisen kannalta on maailma työtä, se on suuren taiteilijan luovaa työtä. Se on tuskaa ja se on riemua.

Jos luemme tuota Kalevalan ensimmäistä runoa, voimme havaita, kuinka tyyneesti se vaikuttaa yksinkertaisuudessaan. Siinä ei ole tavallisia inhimillisiä tunteita, siinä on suurempaa voimaa, suurempia tunteita, jumalallisia ajatuksia, jumalallista tahtoa ja tunnetta. Se nousee meidän eteemme ylevänä, majesteettillisenä.

Myös voimme aina huomata, että kun pyhissä kirjoissa jotakin esitetään, joko historiallista tai metafyyillisistä, niin sitä voi avata monilla avaimilla. Niinpä jos tämän luomiskertomuksen siirrämme inhimilliselle tasolle ja sieluelämän alalle, se sielläkin pitää paikkansa. Eikö ihmisen sieluelämässäänkin ole jotakin, mikä vastaa luomista? On, esim. kaikki taiteellinen luomistyö. Ja jos tarkastamme, voimme huomata kuinka hyvin kaikki nämä kohdat luomiskertomuksessa sopivat myös ihmissielun luovaan toimintaan. Yksin syntyy Väinämöinen, s. o. kun ihmisnero inspiratsioonin hetkenä näkee taideteoksen, runon, näytelmän tai sävellyksen, on

se yhtenäisenä, kokonaisena aatelmana, konseptionina, mutta sitten alkaa työ ja tuska sen toteuttamisessa. Silloin taiteilija monasti epätoivoissaan kääntyy sisäisen jumalansa puoleen: „enkö voi päästä näistä tuskista.” Nyt tulee järki avuksi ja tuo hänen eteensä aineksia, hän muodostaa niistä kuvia, munista tulee maailmoita, ja kun näin on kaikki valmistettu, niin lopuksi Väinämöinen, tuo alkuperäinen konseptionissa nähty ihanne, se aivan kuin oman itsensä voimasta tulee esille taiteellisessa työssä. Todellinen nero luo sillä tavoin, että hän ensin on kauan tuskissaan synnyttellyt ja sitten teos syntyy omasta voimastaan, aivan niinkuin Väinämöinen kuitenkin itse lopulta astuu ulos emonsa kohdusta.

KALEVALAN AINO-TARU.

Moni varmaan ihmettelee kuullessaan, että Kalevalan Aino-tarua tahdotaan teosofisesti pohtia ja selittää. Tämä kertomus on näet Kalevalassa esitetty niin ihmeen luonnollisena — „realistisena” — ja samalla runollisen viehättävänä, että tuntuu siltä kuin se kokonaan pilattaisiin, jos sitä yritetään vertauskuvallisesti selittää. Aino, jos mikään henkilö, tulee meille tutuksi ja eläväksi, jokainen meistä tuntee tuon nuoren viattoman tytön, jonka sielussa oma itse ei ole vielä herännyt ja joka ei vielä rakkaudesta mitään tiedä. Ainolle tulee kosija — vanha mies, joka ei häntä ensinkään miellytä, ja hän kauhistuu ja suree sitä niin paljon, että hän lopulta ottaa itseltään hengen. Tämä kertomushan on miltei sentimentaalinen, ylen tunteellinen, me sanomme, sillä meidän aikamamme ehkeivät useimmat nuoret tytöt ole noin runollisia, noin hienoja, puhtaita, avuttomia, etteivät he osaa muuta kuin heittäytyä mereen silloin kun isä ja äiti tahtoo heitä pakottaa naimaan. Mutta kuitenkin emme voi olla ihailematta Ainoa, joka niin paljon arvoa pani elämälleen ja omalle runolliselle käsitykselleen luonnosta ja ihmisyydestä, että hän mieluummin kokonaan luopui elämästä kuin möi itsensä.

Kuinka tätä tarua voisi selittää vertauskuvallisesti, me kysymme. Etevimmat taiteilijamme ovat Ainosta saaneet aihetta taideluomuksiin, tauluihin, veistoksiin ja näytelmiin, ja meidän täytyy tunnustaa, että sellaisenaan tämä runosikermä antaa erinomaisen kuvan

Suomen kansan kaunotunteesta, sillä näitä tällaisia henkilöitä kuin Aino ei paljonkaan tapaa kirjallisuudessa.

Kuitenkin on tarkotukseni koettaa tätä tarua selittää toiselta-kin puolelta.

Muistelkaamme ensin, minkälainen on tämän tarun sisältö. Mitä siinä kerrotaan?

Vanha viisas Väinämöinen jo esiintyy ihmisenä ja runoilijana, hänen maineensa on levinnyt Pohjolaan asti. Silloin Joukahainen, nuori mies, ylpeä viisaudestaan ja taidostaan, ihmettelee itsekseen: onko olemassa sitä urosta, joka olisi tiedossa minun vertaiseni? Hän lähtee tapaamaan Väinämöistä. He kohtaavat toisensa ja kilvan laulavat ja koettavat parastaan, mutta Väinämöinen voittaa ja laulaa Joukahaisen lietteeseen. Silloin tämä pätöinen poika rukoilee armoa, mutta Väinämöinen ei mistään lunnasta huoli, laulaa vain Joukon yhäti syvemmälle, kunnes hän viimein lupaa oman sisarensa Väinämöiselle puoliseksi. Silloin Väinämöinen ihastuu ja päästää hänet suosta. Joukahainen tulee allapäin kotiinsa ja suree sekä sitä, että tuli voitetuksi, mutta myöskin, että tuli luvanneeksi Aino-sisarensa. Itkien hän saapuu kotiinsa — Kalevalan uroot usein itkevät — ja kun vanhemmat ja siskot kysyvät syytä, niin hän vastaa: siksi itken, että tulin luvanneeksi Aitio-sisareni Väinämöiselle puoliseksi.

Mutta äiti ihastuu: sitäpä aina olen toivonut, että Aino saisi kuuluisan ja viisaan miehen. Ainopa itse tuon kuullessaan tulee yhtä suruiseksi kuin veljensäkin, hän ei sano tahtovansa mennä, hän rakastaa kotia, isää, äitiä, siskoa, veljeä, hän tahtoo leikkiä kotoisella nurmella, ei tahdo mennä vieraaseen maahan. Äiti lohduttaa: onpa onnea muuallakin, kasvaa marjoja aholla, ei ainoastaan isän kotona.

Sitten kerrotaan, kuinka Aino on ulkona koivumetsässä vastoja tekemässä ja silloin tulee vanha Väinämöinen, ja kun näkee tuon kaunoisen tytön kauniine koristuksineen, sanoo hänelle: älä muille noin pukeudu vaan minulle kannan ristisi ja helysi. Mutta Aino syvimmissä sydämessään loukkaantuu ja tuskastuu, heittää päältänsä nuo koristeet: „sinulle en minä ikänäni tahdo tulla!” hän huudahtaa ja rientää kotiinsa. Kun siellä isä, veli, sisko, kysyvät häneltä, mitä hän itkee, sanoo hän vain heille hukanneensa

koristeet. Mutta kun hän tulee äitinsä luo ja äiti kysyy: miksikä itket? silloin hän kertoo äidille: „minä tapasin metsässä tuon vanhan miehen, joka minut tahtoo omakseen, enkä tahdo hänelle mennä.” Mutta äiti ei ota osaa lapsensa suruun vaan yhä sanoo: „sinä kiittämätön lapsi, sinun pitäisi olla iloinen siitä, että Väinämöinen sinut tahtoo omakseen. Tiedätkö, siellä on aitassa vielä paljon kalleuksia, seitsemän arkkua, Kuuttaren kutomia, Päivättären kehräämiä, sieltä etsi ja korista itseäsi ja ole iloinen, että pääset sellaiselle miehelle.”

Aino vain itkee ja valittaa: parempi olisi ollut olla syntymättä, miksikä minä olen maailmaan tullut? Mutta kun hän jää yksin, menee hän aittahan mäelle, katselee kaikkia kalleuksia, pukee ne päälleen ja ajattelee: parasta on, että menen mereen. Hän lähtee ulos kävelemään, kulkee kolme päivää metsässä, tulee sitten meren rannalle ja siellä hän istuu ja itkee yön ajan. Mutta kun aurinko nousee, näkee hän niemen nenässä kaukana aalloissa kolme neitosta, ja aurinko paistaa niin kirkkaasti paateen ja hän heittäytyy mereen. Vielä hän puhuu kuollessaan: tähän nyt väivun ja haihdun mereen ja vereni ja kyyneleeni muuttuvat vedeksi ja kaikki, mitä minulla on, muuttuu luonnon eri osiksi ja voimiksi ja minä katoan ja hukun.

Tällainen on se Aino-kertomus, näin elävä, näin luonnollinen, aivankuin romaaneissa voi tapahtua. Kuinka sitten tätä voisi „selittää”? Rohkeata se on, enkä minä puolestani uskaltaisi sitä yrittää — kertomus on niin hieno ja kaunis sellaisenaan — ellei siinä olisi yksi kohta, joka minun silmissäni pilaa kaiken eli muuttaa kertomuksen sellaiseksi, että sitä täytyy selittää jollakin lailla. Tämä kohta on se, että Väinämöinen kosii Ainoa ja tahtoo häntä omakseen. Vakaa, vanha, viisas tietäjä, laulaja, esitetään tällaisena armastelijana, nuoren tytön kosijana. Minua on aina ennen ihmetyttänyt, miltei loukannut tämä asia. Miksei sitten Väinämöisen paikalla ole joku toinen, nuorempi mies, jos kerran tämä on vain kertomus tavallisesta työstä ja hänen sieluelämästään? Miksi sinne on Väinämöinen pantu, joka kaikin puolin oli kunnioitettava ja aina esiintyy merkkillisenä runoilijana, suurena tietäjänä? Kuinka hän rupeaa nuorta tyttöä ahdistamaan niin pitkälle,

että tyttö lopulta hukuttaa itsensä? Mikä urho se on, tuollainen halpamainen vanhus?

Näin on minusta aina tuntunut ja olen ihmetellyt tätä epäesteettistä kohtaa, kuinka tämä on voinut Kalevalaan joutua. Jos se vain on elämästä otettu realistinen kuvaus, olisi pitänyt olla toinen mies siinä eikä Väinämöistä näin solvata. Mutta koska Aino-episoodi läheisesti liittyy Joukahaisen kilpalaulantaan, näkyy selvästi, että siinä on tarkoitus takana, ja tämä antaa mielestäni aihetta siihen, että voi Aino-tarua käsittää vertauskuvallisesti.

Sillä mikä on Väinämöinen? Väinämöinen, kuten viimeksi jo oli puhetta, on Kalevalan vertauskuvastossa Logos, Jumalan Poika, Kristus, Totuuden Henki. Hän on se henki, joka asuu luonnossa ja samalla joka ihmisen sisässä. Ja kun me pidämme tästä kiinni ja sitten ajattelemme, että Aino-tarua olisi selitettävä vertauskuvallisesti, niin heti ymmärrämme, että Kalevalaan on kätkeyty suuri viisaus Aino-tarussakin. Ulkonaisesti Aino-taru kuvaa, kuinka ei rakkautta eikä avioliitossa saa käyttää väkivaltaa, koska rakkautta ei voi komentaa; samalla tavalla sen vertauskuvallinen käsitys sanoo meille, ettei pakko ja väkivalta saa tulla kysymykseen muillakaan aloilla, ei missään suhteessa, ei henkisessä kehityksessä eikä uskonnossa. Siinä useimmat ihmiset erehtyvät ja tahtovat käyttää väkivaltaa, tahtovat toista käännyttää ja saattaa mukautumaan heidän opinkappaleittensa, heidän elämäkäsitteensä, heidän siveyssääntöjensä mukaan. Mutta pakolla ei voi henki kehittyi Henkisen kehityksen sisäinen edistyminen on vapaaehtoisuutta, se on vapaan tahdon ilmaus, ja jos jotkut käsittävät väärin — jos ihminen itse käsittää väärin — ja luulee voivansa käyttää pakkoa itsensä tai muitten suhteen, erehtyy hän ja elämä sen hänelle paljastaa. Jos hän minkäänlaisesta turhamaisuudesta tai uhkamielisydestä luulee voivansa kehittää itseään henkisesti, eksyy hän harhaan. Tätä on tahdottu esittää Aino-tarussa, sillä tässä käytämme psykologista, sielutieteellistä avainta sitä selittääksemme. Se on kertomus ihmissielusta.

Väinämöinen on Henki, Kristus, totuuden ääni, ihmisen opettaja. Joukahainen on ihminen, sielu vielä nuorena ollessaan, kehittymätön ihminen. Hän on käytännöllisesti materialisti, sillä hän ei vielä usko muuhun kuin personalliseen, ulkonaiseen maail-

maan, aistillisiin voimiin ja omiin aisteihinsa. Entä Aino? Aino on tuon saman ihmisen sisar, s. o. hänen sielunsa kaunein puoli, sen kaunein tuoksu, sen iankaikkinen sisältö. Äiti taas on koko luonto ja vielä lähemmin se on ruumis.

Mitä tässä silloin kuvaa Joukahaisen ja Väinämöisen kilpaulanta? Se kuvaa ylpeilemistä omasta etevyydestään. Ihminen on aina sellainen persoonallisena olentona, kun hän on vähän kehittynyt ja tullut sivistyneen ihmiskunnan tasalle. Hän on itsestään ylpeä eikä luule mitään toista olevankaan. Hän ei oikeastaan silloin usko Jumalaan, ei näkymättömiin maailmoihin, ei mihinkään korkeampaan, hän ei tahdo otaksuakaan, että voisi olla mitään syvempää tietoa kuin hänen pintapuolinen tietonsa ja sivistyksensä. Kun hänelle puhutaan, että löytyy tietäjiä, viisaita, ja että ihminen voi kehittyä henkisesti, niin että hän saavuttaa yliaistillisia voimia ja yliaistillista tietoa, nauraa hän sille. „Enhän minä ole mitään sellaista havainnut, en ole nähnyt enkä kokenut; kuinka sellaista voisi olla olemassa?” Tämä on sangen tavallista. Näin ihminen määrätyllä kehitysasteella ajattelee ja vaikei hän niin selvästi ajattelisikaan, niin hän sen tuntee ja koko hänen sieluelämänsä perustuu sille edellytykselle.

Mutta samalla hän myös ajattelee: jos on mitään korkeampaa, näyttäköön sitten itse elämä, tulkoon se näkyviin. Ja silloin tulee Väinämöinen. Ihminen aivan kuin omalla epäuskollaan, ylpeydellään kutsuu luokseen totuuden henkeä, syvempää ymmärtämystä ja elämäntietoa. Se tulee hänen luokseen ja silloin hän hämmästy, sillä minkälaisena se tulee? Se tulee nöyryyttävänä voimana, kaikenlaisina kokemuksina, se heittää hänet suruihin, tuskaan, kärsimykseen, — elämä näyttää kohtelevan häntä kovakouraisesti.

Ajatelkaamme lisäksi, että ihmissielun elämä kulkee kautta monen ruumistuksen. Kun hän ensin on tuolla tavalla ylpeä ja uhmaileva ja luulee päässeensä jo tiedon huippuun, vaikka hän vielä tuntee vain pintapuolisimmat asiat, niin elämä häntä opettaa. Viisauden henki puhuu hänen sisällään samalla kuin se häntä ulkonaisesti nöyryyttää. Se antaa hänen kokea tuskaa ja lopuksi upottaa hänet aivan suohon syvälle. Hän tuntee maan petteävän jalkojensa alla, hän ei tiedä, minkä päällä seista. Koko se maailmankatsomus, mikä hänellä oli, aivan hajoaa hänen edestään, hän ei

löydä enää kiintopistettä, hänen silmiensä edessä kaikki mustenee. Hän kysyy itseltään: mitä on ihminen, mitä on elämä, onko Jumala olemassa, mikä on meidän kohtalomme, mistä minä olen tullut, mihin minä olen menevä?

Viisauden voima, elämän henki vain laulaa hänet yhä syvemmälle suohon, antaa yhä suuremmat tuskat ja synkemmän epätoivon. Lopulta sitten ihminen ajattelee: enkö vielä voisi tulla onnelliseksi? Enkö voisi palata takaisin entiseen elämään? Minä luovun rikkaudesta, luovun kunniansta, luovun kaikesta, kunhan vaan saan elää niinkuin ennen ja tuntea olevani oma itseni. Voinhan tulla toimeen vähemmälläkin rikkaudella, mutta tahtoisin vain tuntea vielä olevani oma itseni.

Mutta elämä häntä nöyryyttää ja puhuu yhä hänen sielulle. Tämä tietysti ei myöskään tapahdu yhdessä ainoassa elämässä, vaan monessa. Se on ihmissielun pitkä kokemuskausi aina siihen, kunnes hän lupaa itsensä lunnaiksi. Hän voi tämän tehdä pian, voi myös viivyttää kauan. Mutta viimein hän sanoo: minä annan itseni sinulle, elämä, ota paras minusta itsestäni, ota Aino, ota se, mikä minussa on Aino. Silloin elämä, totuuden henki sanoo: nyt valitsit oikein. Se on oikea päätös, itsesi sinun täytyy minulle antaa.

Ja sitten elämän ääni lakkaa kuulumasta. Ihminen taas huomaa olevansa oma itsensä. Hän on aivankuin nähnyt, että on muuta olemassa, hän on kuullut totuuden äänen, hän tietää nyt että on olemassa Jumala, on olemassa korkeampi olemassaolo, hän tietää, mitä on tämä elämä. Mutta on aivankuin hän liian äkkiä olisi saanut tämän tiedon, hän ei voi sitä sulattaa. Hän vaati-malla vaati sitä, hän oli ensin ylpeä ja sanoi elämälle: mikset sinä minulle näytä, jos toisille näytät? Sitten hän sai nähdä vähän elämän salatusta sisällöstä, näki vilahduksen Hengestä, ja kun taas herää tavalliseen tajuntaansa, kun hän nousee ylös suosta ja lähtee kulkemaan kotia päin — silloin hän on alla päin. Hän on tuskissaan siitä, ettei hän enää saakaan elää sellaisena kuin ennen, siitä ettei hän enää ole entinen Joukahainen, ja hän toistaa itsekseen: minä olen luvannut itseni, minä olen antanut itseni lunnaiksi totuuden hengelle. Ainon olen luvannut pois.

Tämä tekee hänet niin surulliseksi ja hänen sielunsa, hänen

oma sisäinen sielunsa, joka on vielä nuori, se ottaa hänen suuruunsa osaa. Mutta vanhemmat iloitsevat — s. o. ruumis ja luonto iloitsevat, sillä luonto tietää ja meidän ruumiimme vaistomaisesti tuntee, että henkinen kehitys on sille helpotus. Kun ihminen kehittyy henkisesti, silloin myös luonnon ainehiukkaset puhdistuvat, niille tulee keveämpi elämä, niinkuin apostolikin sanoo: Koko luomakunta huokailee tuskissaan odottaen Jumalan Poikien ilmestymistä. Luonto iloitsee siitä, että pieninkin sanoma kuuluu: nyt joku ihminen alkaa elää korkeampaa elämää. Ja ihmisen sisässä kuuluu ääni, aivan kuin hänen oma ruumiinsa puhuisi: mitä sinä pelkääät ja suret? Jos sinun täytyykin jättää vanha elämä, niin onnea on sinulla odotettavana tuossa uudessa toisessakin elämässä.

Mutta vielä ihmisen sielu kauhistuu viisautta. Se kauhistuu, sillä viisaus on sen mielestä niin vanha ja niin kylmä; viisaus vetää ihmisen aivan pois jokapäiväisestä elämästä, siitä elämästä, joka on hänelle tuttu. Viisaus on sellainen ääretön avaruus ja tyhjiys, sellainen merkillinen elämä, jossa ihminen on melkein kuin olematon, niin ettei hän tiedä, kuka on, hän ei tunne itseään, hän vaipuu, hän hajoaa siihen viisauden avaruuteen, suureen jumalalliseen elämään, hän kadottaa itsensä.

Näin nyt tuntuu ihmisen sielussa: minunko pitäisi kehittää itseäni, minunko pitäisi aivan luopua itsestäni, luopua kaikesta tästä vanhasta, jota rakastan, koko tästä persoonallisuudestani, tästä kaikesta tutusta? ja minkä takia, tuon kolkon, kylmän, tunteetoman elämän takia? Näin sielu aina ajattelee ja lykkää luotaan hengen, ponnistelee vastaan: en minä tahdo sentään kehittyä henkisesti, en tahdo antautua totuuden helmaan, en tahdo lähteä ulos tuohon tuntemattomaan elämään. Ne, jotka ovat kokeneet, ne tietävät tämän sieluntilan.

Sitten ihmisen sielu katselee itseään, kuinka se on korea ja kaunis, sillä on nauhat ja koristeet, se surulla ajattelee: näistäkin kaikista minun pitäisi luopua, ja silloin sielua kohtaa viisaus. Ihminen kuulee sisässään totuuden äänen, joka sanoo: niin se on; ainoastaan minua varten sinä nyt saat käyttää kaikkia noita kykyjäsi, kaikkia noita ominaisuuksiasi, jotka ovat tehneet sinut rakastettavaksi ulkomaailmassa, kauniiksi toisten ihmisten silmissä. Nyt

et enää saa ajatella itseäsi, et saa käyttää kaikkia niitä omaksi hyödyksesi etkä toisten personalliseksi hyödyksi. Kaikki, mitä sinussa on kaunista ja taiteellista, se on pyhitettävä minulle, sillä nyt olet minun omani.

Silloinpa tulee ihmisen sieluun sellainen tuskan hetki, että hän heittää luotaan kaikki nuo koristukset. Hän aivankuin heittää luotaan kaikki nuo kyvyt: sitten minä en käytä niitä ollenkaan, en minä osaa niillä palvella, en tahdo. Minä en osaa niillä tehdä mitään. En ollenkaan tunne halua kaikkiin noihin kykyihin, kaikkeen siihen, mitä ihailin, ja mitä muut ihailivat. Kaikki se on nyt tyhjää, minä en sitä kärsi, heitän kaiken pois luotani.

Me näemme monasti ihmissieluja, jotka ovat tällä kohdalla. Ne ovat sellaisia, joilla on taiteellisia kykyjä, joilla on sielussaan vetovoimaa jotakin luomaan. He tahtoisivat mielellään olla oikein eteviä taiteilijoita, suuria neroja, heissä on merkillinen kunnianhalu, he tahtoisivat luoda jotakin suurta, mutta samalla myös ajattelevat sivumennen: sitten samalla tahtoisin, että ihmiset minua rakastaisivat, kunnioittaisivat, että itse olisin jotakin suurta. Tällaisia ihmisiä on paljon. Jotakin he voivat saada aikaan, mutta sisässään he ovat aina tyytymättömiä, he väsyvät kesken ja ajattelevat: mitäpä minä viitsisin. He ovat tulleet juuri tälle kohdalle ja ovat väsyneet, eivät jaksa, eivät voi tehdä mitään, niinkauan kuin salaisesti vielä yrittävät palvella itseään. Toiset ovat entisissä elämässään voineet tehdä nuo kokemukset ja saattavat tässä elämässä olla sellaisia pessimistejä, synkkiä olentoja, joilla on paljon mahdollisuuksia, mutta ei sisäistä tarmoa niitä toteuttaakseen. Jokainen näkee, että he voisivat suurta saada aikaan, mutta he eivät jaksa, ja se johtuu siitä, että totuuden henki on puhunut heidän sisässään ennen ja sanonut: minua sinun tulee palvella eikä itseäsi, ja sitä ne eivät ole vielä oppineet, ne eivät ole vielä uskaltaneet astua sitä askelta itsensä kieltämisessä, oman kunnian, oman etevyyden ja menestyksen hylkäämisessä totuuden palvelemiseksi. He eivät mielestään ole vielä kylliksi totuutta nähneet, eivät tiedä, mitä on totuus, se on aivankuin unohtunut heiltä ja sentähden he ovat tuossa Aionon tuskassa, Aionon ristiriidassa, he heittävät helmet luotaan, itkevät ja lähtevät kotiin. Ja sitten he peittelevät sekä itseltään että muilta, kuinka heidän laitansa on. Omalle

luonnolleen, „ruumiilleen” he vain sen tunnustavat yksin ollessaan, tunnustavat ja myöntävät: sieluni on kuollut, sieluni on rikki, revitty ja onneton, en tiedä, mitä tahdon, minä en tahdo sitä, mitä tunnen sisässäni. Olen kuullut sisässäni tuon äänen, että minun pitäisi totuutta palvella, sitä en tahdo, en jaksa, en kykene. Enkä taas voi elää tavallistakaan elämää, en jokapäiväisyyteen unohtua, minun sieluni on kuollut.

Silloin kyllä vielä luonto — äiti —, ruumis, toinen ääni ihmisen sisässä sanoo: älä kadota rohkeutta, älä kadota malttiasi, tiedä, että sinun täytyy odottaa merkittäviä tulevaisuuksia, jos nyt uskallat ottaa tuon askeleen pois omasta itsekkyydestäsi ja itsestäsi. Jätä nuo vanhat unelmat. Jos katselemme sisästäpäin, näemme, että ihmissielu tällä asteella on innostunut astrali- ja mentali-elämään, mielikuvituksen avariin aloihin: ah, kuinka elämä on runollista astrali- ja äly-tasolla. Jos siellä osaatte kävellä ja katsella, näette, kuinka ihmisen personallinen fantasia, mielikuvitus voi luoda hänelle mitä onnea tahansa, jos se vain on sellaista puhdasta, kaunista ja ihanaa. Sellaista on elämä astrali- ja äly-tasolla, ja ihmissielu on Aionin tilassa ollessaan aivankuin nukahdannut tuollaisiin unelmiin. Se ei ole herännyt vielä tuollaisesta näkymättömän maailman unesta, se tahtoo kulkea ja vaeltaa noissa ihanissa unelmissa.

Mutta totuus, joka on ylemmillä tasoilla, Kristus-henki, joka panee ihmisen kehittymään, tahtoo, että hän tästä nousisi ja huu-taa alas noihin mielikuvituksiin. Sitten luonto, ruumis, se sanoo: no, mutta sinähän saat nuo kaikki ja paljon enemmän, sillä sinä saat kaikki minun salaisuuteni, minun aarteeni, niinkuin äiti sanoi: mene aittaan, aukaise seitsemän arkkua, saat kaikki minun kalleu-teni, minulla oli nuorena ollessani kolme päivää päälläni nuo ihanuudet.

Näin puhuu luonto hänelle: mikset ole rohkea? Kaikki salaisuuteni annan sinulle, luuletko, että sinun täytyy olla alastomana, rumana? paljon kauniimmat vaatteet ja helmet ja nauhat annan sinulle, saat pukea itsesi häävaatteisiin, ole vain rohkea! Mutta Aino — sielu Aionin kohdalla — on liiaksi väsynyt, se on liian aikaisin herännyt eikä jaksa vielä. Sentähden se vain mielikuvituksen silmällä katselee noita ihanuuksia, se kyllä tietää:

niitä on, ja pukeutuu mielikuvituksessaan niihin, mutta sitten se lähtee ulos elämään — ja kuitenkin se on vain tuo sama elämä. Tuo sama mielikuvituksen maailma, astrali- ja mentali-elämän suuri meri — se vetää sielun takaisin aineeseen, kuolemaan ja syntymään uudestaan. Näin käy ihmisen sielun, kun se ei vielä ole herännyt oman voimansa tuntemiseen vaan on nuori Aino-tyttö, joka tahtoo elää noissa mielikuvitelmissaan.

Nyt elämme juuri sellaisessa ajassa, että ihmissielu ei niin usein tee Ainon lailla. Joskus vieläkin ihminen voi murhata itsensä, sentähden ettei hän tahdo olla mukana tässä elämässä, fyysisessä näkyvässä elämässä, joka on meidän koulumme, vaan tahtoo elää unelmissaan, itsensä luomassa harhamaailmassa. Missä on onni, puhtaus, kauneus? hän kysyy silloin. Tämä elämä on raskasta, rumaa, kolkkoa. Mutta useimmissa ihmissieluissa jo nyky-aikana alkaa kehittyä rohkeus, luottamus, toivo, ja he alkavat tuntea, että tässä näkyväisessä elämässä sittenkin on löydettävissä mielikuvitusten toteutus. Ihanteiden maailma, mielikuvituksen ihanuudet on olemassa vain sitä varten, että se täällä toteutettaisiin. Tässä ovat kaikki kauniit unelmamme pantavat täytöntöön. Meidän ei pidä vain kuolla niiden puolesta, ei pidä täyttää ilma-piirimme ihanilla unelmilla ja sitten riistää henki itseltämme ja mennä siihen toiseen maailmaan, vaan pitää ottaa ne alas tähän näkyväiseen maailmaan ja koettaa täällä niitä toteuttaa.

Tämän alkavat ihmiset yhä enemmän huomata. Meidän aikanamme tapahtuu suuri herätys, ääni kuuluu kautta ihmiskunnan: herätkää ymmärtämään, mitä on elämä. Älkää kuluttako sitä pilventakaisiin unelmiin, älkää antautuko tuollaiseen taivas-kai-paukseen, vaan ymmärtäkää, että taivaat ja helvetit ovat teidän sisässänne. Ymmärtäkää, että te itse avaatte portit taivaisiin ja helvetteihin.

Paljon on jo maan päällä ollut helvettiä. Jos katsotaan taaksepäin, kuinka oli ihmiskunnan elämä täällä maan päällä vuosituhansia, vuosimiljonia sitten, täytyy meidän nähdä, että se oli paljon ihanampaa ja runollisempaa. Nyt on helvettiä enemmän toteutettu, mutta juuri sentähden, että helvetti on enemmän tullut ulos tähän fyysiseseen maailmaan, on tullut myös taivasta enemmän, sillä nyt voi enemmän tuntea totuutta. Totuus se on, joka

voittaa sekä helvetit että taivaat ja käyttää kummankin mielikuvitukset omaksi edukseen, s. o. totuuden hyväksi, kaikkien hyväksi, ihmiskunnan hyväksi.

Sentähden on Kalevalan Aino-taru samalla vertauskuvallisesti ymmärrettynä aivankuin kuva tuollaisesta vanhemmasta ajasta, jolloin ihmissielu vielä paljon oli Ainon kannalla, mutta samalla se myös muistuttaa mieleemme sen suuren totuuden, joka pitää paikkansa nyt ja aina, ettei ihminen voi kehittyä henkisesti, ellei hän itse tahdo vapaaehtoisesti.

KALEVALAN AVAIMET.

Kun lukee tieteellisten tutkijain teoksia Kalevalasta, huomaa, kuinka he joutuvat erimielisyyteen siitä, ovatko muinaissuomalaiset sankarit käsitettävät ihmisinä vai jumalina. Ennen arveltiin yleisesti, että ne ovat pidettävät suomalaisten jumalina; niinpä Agrikola jo aikoinaan kuvasi, kuinka niitä uhreilla palveltiin j. n. e. Myöhemmin on taas koetettu löytää todistuksia siitä, että he olisivat olleet todellisia, maan päällä eläneitä ihmisiä, vaikka legenda sitten on koonnut paljon lisäaineksia heidän ympärilleen.

Tätä erimielisyyttä ja tätä ristiriitaa täytyy jatkaa, kunnes Kalevalaa ymmärretään aivan toisella tavalla. Kalevalaa ei voi ymmärtää, jos sitä luetaan aivan tavallisena kirjana ja käsitellään ainoastaan tieteellisten menetelmän mukaan. Olemme jo ennen huomauttaneet, että Kalevalaa, tullakseen oikein ymmärretyksi, on luettava pyhänä kirjana. Sillä tarkotamme, että Kalevala vertauskuvien muodossa esittää totuuksia toisilta aloilta, toisista maailmoista, totuuksia ihmisen sisäisestä, salaisesta elämästä, maailman ja Jumalan salaisuuksia. Kalevala on epäilemättä samanlainen kuin muittenkin kansojen pyhät kirjat, ja ainoastaan se ihminen voi todella ymmärtää Kalevalaa ja löytää mitä siinä on, joka on teosofisesti sivistynyt, s. o. kasvattanut itseään teosofisilla tutkimuksilla. Hän voi sitten salaisessa elämässään kokea, että Kalevalassa piilee tietoa ja että Kalevalan sankarit edustavat merkillisiä voimia.

Omasta puolestani voin sanoa, etten vielä vuotta pari sitten uskonut Kalevalassa piilevän siksi voimakkaita salaisuuksia kuin siinä on. Vasta kun kerran olin tilaisuudessa kokemaan, että itse Kalevalan sankarien nimissä oli samanlaista voimaa maagillisessa toiminnassa kuin muissa n. k. pyhissä nimissä, selvisi minulle epäilemättömänä tosiasiana, että Kalevala sisältää hyvinkin suuria ja merkillisiä asioita.

Sanoin, että ainoastaan se voi Kalevalaa ymmärtää, joka on teosofisesti sivistynyt. Mitä tämä merkitsee? Se merkitsee ensiksikin, että hän uskoo henkeen eikä aineeseen, uskoo henkiseen maailmaan, hengen voimaan, ja toiseksi, että hän jonkun verran tuntee maailman uskontoja. Materialismihan on meidän päivinämme

hyvin tavallinen maailmankatsomus, mutta sen avulla ei voi ymmärtää Kalevalaa. Täytyy uskoa henkeen.

Ja jokaisen ihmisen, joka järkiperaisesti ajattelee, täytyy vastustamattomasti ennemmin tai myöhemmin tulla siihen johtopäätökseen, että henkimaailma on olemassa, että *henki on* olemassa, vaikkei hänellä itsellään olisikaan suoranaista kokemusta toisista maailmoista. Kun hän tutkii itseään ja maailmaa, voi hän erottaa kaksi asiaa: aineelliset ilmiöt ja tajunnan ilmiöt. Hän on itessään osaksi ruumiillinen olento, osaksi henkinen, ajatteleva, tahtova ja tunteva olento. Kun hän sitten huomaa fyysisen ruumiinsa olevan yhtenä osana aineellisesta maailmasta ja sen maailman lakien alainen, niin on aivan läheinen johtopäätös, että hän myöskin tajuisena, henkisenä olentona, itsetietoisena ajattelijana, on osana jostakin toisesta, henkisestä maailmasta ja sen lakien alainen.

Miksikä ainoastaan ruumiillinen olemassaolo olisi „todellisuutta”? Eihän ihminen voi ajatella, että henki, tajunta olisi aineesta syntynyt, koska se on aina aineen vieressä esiintyvä ilmiö, ikäänkuin aivan vastakkaisesta maailmasta kotoisin. Miksikä ei ihminen henkisenä olentona olisi toisen näkymättömän maailman kansalainen ja sisässään osallinen jumalallisesta elämästä, kuten hän ulkonaisesti on osana aineellisesta maailmasta? Se ihminen, joka on kokenut, hän ei ainoastaan tätä aavista, vaan hän tietää, että sisässään vaikuttavat suuret henkiset, jumalalliset voimat ja että hän on itse lähtenyt jumalallisesta alkuperästä.

Toiset, jotka eivät ole niin paljon kokeneet, voivat loogillisesti tulla samaan johtopäätökseen. Ja jos kerta myönnetään, että ihminen henkisenä olentona on osana henkisestä maailmasta, täytyy samalla huomata, ettei tämä hänen korkeampi puolensa ole tyhjästä syntynyt ja omavaltaisesti ilmestynyt olemassaoloon, vaan sen kehitys on ollut ja on jonkinlaisten lakien alainen. Silloin on myöskin luonnollista, että hän voi tutkia tätä henkistä maailmaa tarkastamalla ja analysoimalla sisässään esiintyviä ilmiöitä, samoin kuin hän omaa ruumistaan tutkimalla voisi saada selville mitä näkyväisessä maailmassa on, vaikkei hän muuten tätä maailmaa voisikaan tutkia.

Tutkimalla sisäistä, henkistä olemustaan ihminen siis tekee johtopäätöksiä henkisen maailman suhteen. Niinpä hän huomaa

itsessään, sisäisessä olemuksessaan kolme pääominaisuutta, tahdon, tunteen ja tiedon. Silloin on luonnollista hänen tehdä se johtopäätös, että myöskin siinä henkisessä, jumalallisessa maailmassa, josta hän on lähtenyt ja johon hän kuuluu yhtenä osana, siinäkin vallitsee jonkinlainen kolminaisuus, siinä on kolmenlaisia jumalallisia voimia vaikuttamassa. Hän päättää, että henkisessä maailmassa täytyy olla olemassa kolmiyhteys, s. o. kolme eri puolta, jotka samalla kuitenkin ovat yhtä, aivan niinkuin ihminen itsessään on yksi, vaikka hänessä on kolme voimaa, kolme perusominaisuutta.

Tämän ensimmäisen huomion voi jokainen ajatteleva ihminen tehdä. Ja kun hän sitten vielä ajattelee itseään ja maailmaa, on hänen luonnollinen johtopäätöksensä, että jokin salaisuus on kaiken tämän pohjalla, sekä henkisen maailman että aineellisen maailman takana, jokin ikuinen salaisuus, Jumala, Jumaluus.

Mitä taas tulee siihen toiseen asiaan, joka on tarpeen Kalevalan ymmärtämiseksi, nim. että on täytynyt jonkun verran tutkia maailman uskontoja, merkitsee tämä, että ihmisen on pitänyt huomata kaikkien uskontojen eri aikoina ja eri kansoissa opettaneen samaa. Ja mitä erittäinkin tulee äskeiseen kysymykseen, kolminaisuuteen, huomaamme todella, että kaikissa uskonnoissa puhutaan ja on puhuttu jumalallisesta kolminaisuudesta ja siitä Suuresta Jumaluudesta, joka on kaiken takana. Muutamissa uskonnoissa ja samassa uskonnossakin eri aikoina voidaan unohtaa ehdoton Kaikkijumaluus, tuo kaiken filosofian edellyttämä Absolutinen, johon sisältyvät sekä henkiset että aineelliset salaisuudet ja joka on sekä henkisen että aineellisen maailman takana. Silloin nähdään ainoastaan henkimaailman kolminaisuus, mutta tästä taas johtuu, että ne ihmiset, jotka ovat materialismiin taipuvaiset, kieltävät tuon henkisen kolminaisuuden ja sanovat: ei ole mitään Jumalaa olemassa. He huomaavat näet, että aineellinen todellisuus on tuon henkisen kolminaisuuden, „kolmiyhteisen Jumalan” ulkopuolella ja alkavat silloin epäillä, onko mitään Jumalaa olemassa, koska se ei ole kaikkitäyttävä. Mutta ei olisi ensinkään tätä materialismin uhkaavaa vaaraa, jos muistettaisiin sitä ikuista salaisuutta, joka on sekä henkisen että aineellisen olemassaolon takana.

Kun tutkitaan muinaisen Intian uskonnollisia kirjoja alkua ajoilta, niin niissä puhutaan kolmesta alkuperäisestä Jumalasta,

Varunasta, Indrasta ja Agnista. Nämä ylipäänsä yhdistettiin elementteihin, niin että Agnia sanottiin tulen, Varunaa veden ja Indraa taivaan jumalaksi. Mutta samalla kukin näistä oli osana tuosta kolminaisuudesta Indra-Varuna-Agni. Myöhemmin taas, kun filosofinen ajattelu oli enemmän kehittynyt, tehtiin ero luonnon näkyväisissä ilmiöissä esiintyvän jumaluuden ja henkisen kolminaisuuden välillä. Sentähden Intiassa siitä asti puhutaan Brahmaasta, Vishnusta ja Shivasta eikä niitä enää yhdistetä mihinkään elementteihin, vaan ne ovat kaiken ilmennyksen takana, tuo pyhä kolminaisuus Trimurti.

Saman kolminaisuuden voimme huomata muissakin uskonnoissa. Kaldealaisilla oli Anu, Ea ja Bel, vanhassa Germaniassa oli Odin, Thor, ja Freya j. n. e. Näitä esimerkkejä voitaisiin luetella useampia ja kaikkein tutuin meille on tietysti kristinuskon Isä, Poika ja Pyhä Henki. Isä — samaten kuin Shiva Intiassa — vastaa ihmisen hengessä sitä olemuspuolta, jota kutsumme tahdoksi, Poika sitä olemuspuolta — Vishnua — jota kutsumme tunnoksi, ja Pyhä Henki sitä olemuspuolta — Intiassa Brahmaa — jota kutsutaan ajatukseksi, järjeksi, luovaksi älyntoiminnaksi. Tahto, tunto ja järki — usein myös toisin lausuttuna, tahto, viisaus ja toiminta — on meille kaikkein yksinkertaisin kolmijako ihmisen hengessä ja niitä vastaa kosmillisina voimina, kosmillisena jumaluutena Isä, Poika ja Pyhä Henki.

Nyt kysykäämme: tiesivätkö muinaiset suomalaiset mitään tällaisesta? Ymmärsivätkö vanhat „pakanalliset” esi-isämme jo sen kolminaisuuden, joka vallitsee henkisessä maailmassa, ja tiesivätkö myös, että kaiken, sekä henkisen että aineellisen maailman takana on Salainen Jumaluus, ääretön, tuntematon ykseys?

Me vastaamme tähän: vanhat suomalaiset tiesivät tämän aivan yhtä hyvin kuin muut kansat maan päällä. Siitä voidaan nähdä jälkiä Kalevalassa. Puhutaan Ukko Ylijumalasta, joka on kaiken takana ja kaikkialla kaikkein korkein, syvin, sisin, vastaten filosofian ehdotonta ja intialaista Parabrahmania, persialaista Zeroana Akernea, juutalaisen filosofian Ain Sufia. Vanhassa suomalaisessa jumaluusopissa oli Ukko Ylijumala se salaisuus, jota me nyt teosofiassa kutsumme Suureksi Jumaluudeksi, ikuisen elämän salaisuudeksi, abstraktiseksi, absolutiseksi olemiseksi.

Sitten puhutaan Kalevalassa kolmesta Luonnottaresta. Joskus Ukko Ylijumalaa myös kutsutaan Luojaksi, mutta sitten sanotaan, että hän ensin loi kolme Luonnotarta. Siinä näkyy jo kolminaisuus. Mutta vielä selvemmin se sittemmin näkyy Kalevalan pääsankareissa. Itse asiassa nuo sankarit — Väinämöinen, Lemminkäinen ja Ilmarinen — ovat vanhojen suomalaisten kolmiyhteinen jumala, niinkuin me kristillisellä kielellä sanoisimme. Tämä voi tuntua hieman oudolta alussa, mutta kun tutustumme tähän ajatukseen ja syvennymme siihen ja sitten katsomme Kalevalaa suurella yleisilmäyksellä, huomaamme, että Kalevala epäilemättä sen käsityksen todistaa oikeaksi. Nämä Kalevalan sankarit ovat siis ilmenneen jumaluuden kolme eri puolta. Silti ne samalla voivat olla muutakin.

Väinämöinen vastaa silloin Isää eli syvimmillä sisässämme olevaa *tahtoa*. Joka Kalevalaa tuntee, ei voi epäilläkään, ettei Väinämöistä olisi tahdottu esittää jumalalliseksi olennoiksi. Hän on syntyperältään jumalallinen, „tietäjä iänikuinen”. Hän on viisaampi kaikkia muita sankareita, hänen ei tarvitse mitään käsillään tehdä, koska hänen luova voimansa on sana; hän laulullaan vain luo. Mehän kutsumme teosofisella kielellä kolmiyhteistä Jumalaa myös Logokseksi, jota nimitystä uudessa testamentissakin käytetään. Logos merkitsee Sana, Järki, Ajatus, ja teosofiassa puhutaan sentähden ensimmäisestä, toisesta ja kolmannesta Logoksesta. Väinämöinen edustaa silloin ensimmäistä Logosta, Isää Jumalaa, tahtoa ihmisessä.

Ilmarisen jumaluutta on myöskin helppo myöntää. Ilmarisestahan sanotaan, että hän oli „seppo iänikuinen”, „takoja taivaahihen”, hänkin oli jumala, hän oli Väinämöisen veli. Usein he puhuttelivatkin toisiaan veljiksi. Jos Kalevalaa ajatellen luetaan, on vaikea kieltää Ilmarisen jumaluutta. Kaikki mitä nämä sankarit tekevät, on sellaista, etteivät tavalliset ihmiset siihen pystyisi. Kauttaaltaan huomataan, että heidän toimintansa on ylikuonnollista, yli-inhimillistä laatua, Ilmarinen jumalallisena olentona vastaa Pyhää Henkeä, ymmärrystä, toimivaa järkeä ihmisessä, kolmatta Logosta. Ilmarinen on järjen tuli, hänhän on seppä, ajatusten luoja, se, joka tekee ja toimii.

Vanhassa Kalevalassa sanoo Väinämöinen nimenomaan: „min’ olin *miesnä kolmantena* ilman pieltä pistämässä, taivaan kaarta kan-

tamassa, taivoa tähittämässä.” Selvästi hän siis viittaa sekä omaan jumaluuteensa että kolminaisuuteen. Myös tiedämme, että Ilmarisen kerrotaan olleen taivasta rakentamassa.

Vaikeampi on ehkä myöntää, että Lemminkäinen olisi jumalallinen olento, koska häntä kuvataan enemmän inhimillisenä kuin Väinämöistä ja Ilmarista. Mutta meidän varhemmat tieteellisetkin tutkijat koettivat todistaa, että Lemminkäinen oli jumalallinen ja näkyhän, että ne työt, jotka hän suoritti, eivät olleet tavallisen ihmisen suoritettavissa. Syvemmin katsoen on aivan epäämätöntä, että Lemminkäinen vastaa toista Logosta, Poikaa eli ihmisessä tunnetta. Lemminkäinen siis vastaa sitä, jota kristinuskossa sanotaan Kristukseksi. Hän edustaa tunnetta, rakkautta. Hänen luonteestaankin näkyy, että hän on tekemisissä tunteen, rakkauden kanssa. Hänen nimensäkin „Lemmin-käinen” siihen viittaa.

Onpa Kalevalassa vielä toisiakin tunnusmerkkejä, jotka osoittavat, että Lemminkäinen on jumalallinen olento. Hänen toisintomenään tavataan yleisesti „Ahti”, joka on veden jumala. Nyt me tiedämme, että vettä, merta kaikissa vanhoissa vertauskuvastoissa käytetään merkitsemään tunnemaailmaa, henkimaailmoitten tunnepuolta, jonka tähden Lemminkäistä aivan hyvin voi kutsua Ahdiksi. Sitten vielä huomataan, että ylipäänsä vanhoissa teologioissa tämän toisen Logoksen yhteydessä puhutaan naisellisesta olenosta, useimmiten äidistä ja vielä nytkin teosofiassa sanotaan, että toinen Logos on aivan kuin kaksinainen, mies-naisellinen, positiivinen ja negatiivinen. Kaikki ne vanhojen jumaluusoppien olennot, jotka edustavat toista Logosta, kuten Kristus, Buddha ja Krishna, esiintyvät äidin yhteydessä. Kristinuskossa esim. pidetään neitsyt Maariaa, Kristuksen äitiä, jumalallisessa kunniaissa.

Kalevalassa on Lemminkäinen ainoa sankareista, jonka inhimillinen äiti mainitaan. Tämä esiintyy elävänä, toimivana olentona, vieläpä sängen merkillisen tapauksen yhteydessä. Kuten me voimme huomata ylipäänsä jumaluusopeissa, tämä toinen Logos, Jumalan Poika, Kristus, joutuu murhattavaksi ja sitten usein nousee kuolleista. Missä on kauniimmin esitetty tämä sama asia kuin Kalevalassa, jossa kerrotaan Lemminkäisen surmasta ja kuinka hänen äitinsä etsi hänet esille ja herätti hänet uudestaan kuolleista?

Siinä on aivan täydellinen yhdenmukaisuus muitten vapahtajatarujen kanssa.

ja jos me yleissilmäyksellä katselemme koko Kalevalaa, nähdään, että kaikilla sankareilla on oikeastaan yksi päämäärä, yksi toimi. Heistä kaikista kerrotaan, että he olivat kosintaretkillä. Kaikki he tahtoivat omakseen Pohjolan tyttäriä. Väinämöisen yhteydessä puhutaan myös Ainosta, jota ei nimenomaan sanota Pohjolan tytäreksi — vaikka hän oli Joukahaisen, Lappalaisen sisar — mutta myöhemmin hänkin, kuten Ilmarinen ja Lemminkäinen oli kosimassa Pohjolan tytärtä. Tämä on sangen merkillinen piirre, sillä se esiintyy myös kaikissa muissa uskonnoissa. Puhutaan aina avio-liitoista, hellistä suhteista miehellisten ja naisellisten olentojen välillä, ja niillä tarkotetaan uskonnoissa aivan toisia mysteριοita kuin inhimillisiä lemmensuhteita. Jokainen kristitty tuntee tuon puhe-tavan, että Kristus on ylkä ja seurakunta, kirkko tai yksityinen ihmissielu hänen morsiamensa. Samaten on myös kristityille tuttu tuo ohimennen Mooseksen kirjoissa (1 Moos. 6: 2) esiintyvä lause: „Jumalan pojat näkivät ihmisten tyttäret kauneiksi ja ottivat niitä vaimoikseen”. Samanlaisia piirteitä voisimme hyvin paljon löytää jos oppineesti tutkisimme eri kansojen jumaluusoppeja.

Suomalaisessa Kalevalassa on tämä vertaus tullut erityisen silmiinpistäväksi. Kaikki nuo sankarit kosivat Pohjan tyttöä. Jos me käytämme sitä avainta, josta tässä on ollut puhe, nim. että sankarit, Väinämöinen, Lemminkäinen ja Ilmarinen ovat jumalallinen kolminaisuus, niin tietysti heti sanoisimme, että nuo voimat, jumalalliset tajunnat asuvat näkymättömässä maailmassa eli niinkuin me nyt teosofisesti kutsuisimme, korkeammilla tasoilla. Kalevalan nimityksillä ne asuvat Suvantolassa, Kalevalan kankahilla, ja oletteko huomanneet, että näillä Kalevalan kankahilla aina vallitsee kesäinen tunne? He asuvat henkimaailman ihanilla korkeammilla tasoilla ja sieltä he pyrkivät Pohjan tyttöä kosimaan.

Mikä on silloin Pohjola, tätä avainta käyttäessämme? Se on tämä meidän mainen elämämme ja Pohjan tyttö on ihmiskunta, ihmisten sielut. Jumalalliset voimat pyrkivät kohottamaan ihmiskuntaa, ne tahtovat yhtyä ihmiskuntaan, tahtovat tulla eläviksi ihmiskunnassa. Eli toista kuvaa käyttäen ne tahtovat ihmisten sie-

lujen kautta synnyttää uuden, korkeamman ihmiskunnan. Se on jumalallisten voimien koko pyrkimys.

Ja minun mielestäni todistaa muinaissuomalaisten korkeata maailmankatsomusta sängen kauniisti se, että he selvemmin kukaties kuin muut kansat puhuvat siitä, kuinka jumalallinen toiminta kaikkien jumalien ja Kosmoksen kolmiyhteisen jumaluuden ikuinen yhtämittäinen pyrkimys on päästä yhteyteen ihmiskunnan kanssa. Vanhat suomalaiset osasivat katsoa ylhäältäpäin, osasivat katsoa jumalallisia asioita jumalien kannalta. He eivät ainoastaan ajatelleet, että me ihmiset pyrimme yhdistymään Jumalaan, että me etsimme jumalallisia salaisuuksia, että me tahtoisimme oppia tuntemaan Jumalan, vaan he omistaen korkeampaa tietoa uskalsivat väittää, että Jumalakin tahtoo sitä samaa, kolmiyhteinen Jumalakin yhtämittää koettaa tulla yhteyteen ihmiskunnan kanssa, siis rakastaa ihmiskuntaa ja tahtoi siinä päästä vaikuttamaan. Samatenhan kristinuskossakin aivan rohkeasti puhutaan jumalallisista salaisuuksista, kun sanotaan: „niin rakasti Jumala maailmaa”. Näillä sanoilla viitataan siihen, että elämän sisäiset voimat ovat jo meille tunnetut, että me tiedämme, mitä ne tahtovat. Ja vanhat suomalaiset kuvasivat tuota Jumalan ikuista pyrkimystä ihmiskunnan yhteyteen noilla yhä uudestaan esiintyvillä kosintakertomuksilla.

Tätä puheenalaista avainta voimme kutsua teologiseksi (teoja kosmogoniseksi) eli jumalopilliseksi avaimeksi. Mutta Kalevalan ymmärtämiseen on tietysti useampia avaimia. Madame Blavatsky sanoo Salaisessa Opissaan, että jokaista pyhää kirjaa voi avata seitsemällä avaimella, riippuen siitä, minkä tason kannalta kirjaa tahtoo lukea. Teologista avainta käyttämällä saapi kuvan jumalallisten olentojen työstä maailman luomisessa ja ihmiskunnan kehityksessä; silloin lukee kirjaa korkeimpien tasojen kannalta. Jos taas haluaa tietää, mitä kirja opettaa maailman ja ihmiskunnan ulkonaisesta kehityksestä, täytyy käyttää antropologista ja salaishistoriallista avainta.

Muuan avain, joka totuuden etsijöille on tärkeimpiä, on mystillinen, sillä se koskee ihmisen sisäistä kehitystä. Sitä käyttämällä esim. Kalevala tulee mitä mieltäkiinnittävimäksi ja opettavimmaksi kirjaksi. Tahdon lyhyesti viitata tämän avaimen salaisuuteen.

Kuten tiedemiehemme huomauttavat, Kalevalan sankarit eivät yksinomaan edusta jumalallisia olentoja, vaan kuvaavat myös inhimillisiä asioita. Kiinnittämällä katseemme ihmisen salaiseen sieluelämään ja avaamalla Kalevalan mystillisellä avaimella näemme heti, että Kalevalan sankarit edustavat erilaisia puolia ihmisen sisimmästä psykologiasta.

Vanhassa Intiassa on aina puhuttu, että on kolmenlainen tie Jumalan luo. Jokaisen ihmisen päämäärä on yhtyä Jumalaan, päästä Jumalan tuntoon, ja siihen on kolme tietä. Ne tiet johdavat ihmisen sisäisestä, henkisestä kolminaisuudesta ja henkimaailman kolminaisuudesta. Itämaisilla nimityksillä ne ovat: *Dshnaana Jooga*, *Bhakti Jooga* ja *Karma Jooga*. Jooga merkitsee yhtymistä Jumalaan, ja Dshnaana Jooga on yhtyminen Jumalaan *tiedon* eli puhtaan viisauden tietä myöden, Bhakti Jooga yhtyminen *tunteen*, hartauden, rakkauden tietä myöden, Karma Jooga taas yhtyminen *toiminnan* tietä myöden. Siis Dshnaana Jooga on tekemisissä ihmisen tahdon, hänen syvimmän ominaisuutensa kanssa, Bhakti suhtautuu ihmisen tuntoon, ja Karma hänen toimintaansa, toimi-kykyynsä.

Eri ihmiset ovat luonteensävyltään erilaisia, ja vaikka tiet lopulta kaikki yhtyvät, ovat ne erilaisia, koska ihmiset kulkevat eri tavalla sitä tietä pitkin, joka sisimmästi katsoen on yksi, koska se on tie Jumalan luo. Nytpä myös vanhojen suomalaisten kesken oli olemassa tieto näistä kolmesta tiestä. Se näkyy Kalevalaa tutkittaessa. Väinämöinen kuvaa puhtaan viisauden tietä eli Dshnaana Joogaa, Lemminkäinen taas kuvaa rakkauden tietä, Bhakti Joogaa, ja Ilmarinen kuvaa toiminnan tietä, toimivan ymmärryksen tietä. Niinpä Väinämöisen historiaa, hänen luonnettaan ja toimintaansa tutkiessamme näkyy meille, jos meillä on silmät nähdä, millä tavalla se ihminen Jumalaa etsii, joka tahtoo kulkea viisauden tietä, Lemminkäisestä taas voidaan oppia tuntemaan rakkauden, Ilmarisesta toiminnan tietä. Tätä avainta käyttäen voi jokainen teosofinen tutkija löytää rikasta ja syvällistä viisautta Kalevalasta. Mutta siitä puhumme enemmän toisten.

